

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 17.10.2007
KOM(2007) 601 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**milles käsitletakse ühenduse uut strateegiat ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata
kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks**

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

milles käsitletakse ühenduse uut strateegiat ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks

Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük ohustab kalavarude säästlikku majandamist kogu maailmas.

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ülemaailmne „käive” on viimaste hinnangute kohaselt üle 10 miljardi euro. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga seotud ettevõtjad on maailmas Hiina järel suuruselt teised kalatootjad.

Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük on ülemaailmne probleem. See on üks probleemidest, mille lahendamisse on juhtiva jõuna kaasatud ka EL. ELi kalalaevastik on üks maailma suurimaid, olles püügimahult kolmandal kohal, samas on ELi turg maailma suurim ning EL on ka suurim kalandustoodete importija. Konservatiivsete hinnangute kohaselt imporditakse ELi aastas 1,1 miljardi euro eest ebaseaduslikke kalandustooteid.

Kahju ei ole kaugeltki üksnes majanduslik. Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük tekitab olulist ökoloogilist kahju. Kui *seadusliku* kalapüügi tagajärjel kasutatakse 75% maailma kalavarudest täiel määral või kannatavad need ülepüüdmise all, siis on ebaseaduslikul, teatamata ja reguleerimata kalapüügi toime varjatud, mis ähvardab halvendada murettekitavat olukorda veelgi. Oht laieneb ka ohualdistele mereökosüsteemidele, kuigi rahvusvaheline üldsus on võtnud eesmärgiks kaitsta neid hävitavate tagajärgedega kalastamise eest.

Vajaduse suhtes tegutseda otsustavalt ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu valitseb laialdane rahvusvaheline üksmeel, mida on väljendatud eelkõige FAO, ÜRO Peaassamblee ja OECD raames. EL on pikka aega võidelnud aktiivselt ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil. Kõnealused püüdlused on leidnud kajastamist ka ELi 2002. aasta tegevuskavas ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi väljajuurimise kohta¹.

Komisjon on seisukohal, et ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastane võitlus tuleb viia uuele tasandile. Parim viis sellele tulusale ärile lõpp teha on võtta ära kuriteo stiimul, muutes ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist saadud toodete tulutoov turustamine äärmiselt keeruliseks, kui mitte võimatuks.

Euroopa Parlament rõhutas hiljuti vajadust ELilt tuleva tõe järele võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu².

¹ Euroopa Komisjoni teatis: ühenduse tegevuskava ebaseadusliku, teatamata jäetud ja reguleerimata kalapüügi väljajuurimiseks - KOM(2002) 180, 28.5.2002 ja nõukogu 7. juuni 2002. aasta järeldused.

² Euroopa Parlamendi resolutsioon ebaseadusliku, teatamata jäetud ja reguleerimata kalapüügi vastase ELi tegevuskava rakendamise kohta, vastu võetud 15. veebruaril 2007 (2006/2225(INI)).

Käesolevas teatises kirjeldatakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kui nähtuse peamisi tunnuseid ning iseloomustatakse uue strateegia põhielemente, mille eesmärk on tagada, et kalandusega seotud kuriteod ei oleks tulevikus tasuvad.

Algatust toetavat ookeanide säästvate kasutamisele suunatud integreeritud lähenemisviisi toetab ka Euroopa merestrateegia ning seda tuleks vaadelda olulise sammuna Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika suunas, mis on sätestatud komisjoni 10. oktoobril 2007 avaldatud teatises (KOM(2007) 575 – „Sinine raamat”).

1. EBASEADUSLIKU, TEATAMATA JA REGULEERIMATA KALAPÜÜGI TUNNUSJOONED JA ULATUS

1.1. Rakendusala

Ainus rahvusvaheliselt tunnustatud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi mõiste on esitatud kõnealust valdkonda käsitlevas FAO tegevuskavas. Kooskõlas selle mõistega ning selguse huvides on komisjon seisukohal, et ELi poliitika ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks peaks hõlmama järgmisi küsimusi:

- kalavarude majandamist ja kaitset käsitlevate eeskirjade rikkumised riiklikes ja rahvusvahelistes vetes;
- kalapüük avamerel piirkondliku kalandusorganisatsiooni hallatavates piirkondades laevadega, mis ei ole üheski riigis registreeritud või on registreeritud piirkondlikku kalandusorganisatsiooni mittekuuluvus riigis, ning viisil, mis on vastuolus nimetatud organisatsiooni kehtestatud eeskirjadega;
- kalapüük avamerel piirkondliku kalandusorganisatsiooniga hõlmamata piirkondades viisil, mis on vastuolus riigi rahvusvahelisest õigusest tuleneva kohustusega kaitsta kalavarusid.

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu suunatud ELi poliitika hõlmab seega kalapüüki, mis toimub nii ELi vetes kui ka väljapool neid. Kõnealune poliitika peaks keskenduma kõige raskemate rikkumiste ärahoidmisele ja nende eest karistamisele.

1.2. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi mõju

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga seotud mitmesugused kahjulikud mõjud on põhjuseks, miks on vaja tugevdada ELi meetmeid.

1.2.1. Keskkonnakahjustus

Sageli on ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kõige ilmsem mõju see katastroofiline kahju, mida tekitatakse mere bioloogilisele mitmekesisusele.

- Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük toimub kõikides ookeanides, millega kahjustatakse oluliselt **kalavarude jätkusuutlikkust**. Tegemist on juhtumitega, mille puhul ei teatata püügist või esitatakse selle kohta valeandmeid, mistõttu tekibki üleüldine. Siia kuuluvad ka juhtumid, kus püütakse noorkalu, eirates alammõõte käsitlevaid eeskirju, või püütakse ajal või kohtades, kus see on tavaliselt keelatud, ohustades nii kalavarude taastumist. Kõik sellised mõjutused on veelgi halvemate tagajärgedega, kui kalavarud on niigi allpool ohutut bioloogilist piiri.
- Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi keskkonnamõjud on palju suuremad, kui otsene kahju kalavarudele. Selline kalapüük ohustab tõsiselt ka **mereelupaiku**. Keelatud meetoditega kalastamine toob eelkõige kaasa paljude liikide kaaspüügi ja vette tagasi laskmise. Kaaspüük ei hõlma mitte üksnes eri kalaliike, vaid ka teisi liike, nt linnud ja kilpkonnad, kellest enamik sureb. Kalastamine kaitsealustel aladel võib põhjustada pöördumatut kahju sellisele ohustatud mereelupaikadele, nagu korallrahud.

1.2.2. Sotsiaal-majanduslikud tagajärjed

Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük ei ohusta üksnes merekeskkonda. See tähendab ühiste kalavarude vargust ja toob olulist kahju nendele kaluritele, kes järgivad seadust. Täpset hinnangut ebaseadusliku tegevuse täieliku ulatuse kohta on loomulikult raske saada. Siiski hinnatakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata püügi väärtuseks maailmas 10 miljardit eurot. Võrdluseks võib tuua, et ELi kalalaevastiku püügi väärtus oli 2004. aastal 6,8 miljardit eurot.

- **ELi kalamajandusel** tuleb kokku puutuda tiheda konkurentsiga, mida tekitavad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad ettevõtjad, kes eiravad kõiki seaduslike ettevõtjate poolt võetud kohustusi, kalastades samades kalapüügikohtades, püüdes samu liike või võttes eesmärgiks samad sihtturud (näiteks tursk, mereahven, mõõkkala, patagoonia kihvkala, tuun). Seaduslikult tegutsevad ELi kalurid puutuvad seega kokku ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate ettevõtjate ebaausa tegevusega, mis tähendab ELi majandusharu jaoks kaotatud turuosa. Viimastel aastatel on see probleem süvenenud koos kalandussektori üleilmastumisega, mis on kaasa toonud kaubavoogude suurenemise kalandustoodete osas, mille seaduslikkust on raske kindlaks teha.
- Ebaseaduslikul, teatamata ja reguleerimata kalapüügil on dramaatilised tagajärjed ka **arengumaade rannikuasumitele**, sest nende jaoks etendavad kalavarud olulist rolli toiduainetega kindlustamisel ja vaesuse leevendamisel. Rannikuäärsetel arengumaadel ei ole sageli vahendeid ega suutlikkust, et oma haldusalas olevaid mereakvatooriume nõuetekohaselt majandada ja kontrollida. Hoolimatud ebaseaduslikud ettevõtjad kasutavad neid nõrkusi ära, et tegeleda kalapüügiga ilma rannikuäärsete riikide loata ning rüüstata ressursse, mis on kohalikele kaluritele elulise tähtsusega. See on suur probleem Saharast lõuna poole jäävates Aafrika riikides, kus ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist tulenevat kahju hinnatakse 800 miljonile eurole aastas.
- Lisaks sellele kasutavad mõned ebaseadusliku kalapüügiga tegelevad ettevõtted, sealhulgas ELi ettevõtjad, standarditele mittevastavaid laevu, mis sõidavad riigi lipu all, mis ei kohalda sotsiaalkaitsestandardeid või kohaldab neid osaliselt. Seetõttu peavad selliste ettevõtjate laevameeskonnad taluma **vastuvõetamatuid elu- ja töötingimusi**. See omakorda kahjustab jõupingutusi, mida tehakse rahvusvahelisel tasandil kalurite

sotsiaalsete tagatiste väljatöötamisel, mida on kajastatud Rahvusvaheline Tööorganisatsiooni (ILO) 2007. aasta juunis vastu võetud konsolideeritud konventsioonis kalandussektori töö kohta.

1.2.3. Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük kahjustab ookeanide paremaks haldamiseks tehtavaid jõupingutusi

Ebaseadusliku tegevuse jätkumine kahjustab ELi kalurite hulgas ühise kalanduspoliitika eeskirjade mainet.

Seega ohustab ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük mitte üksnes ookeanide ühiste ressursside tulevikku, vaid ka kõiki katseid parandada haldusrežiimi, mille kaudu neid majandatakse. Samuti kahjustab see ühenduse poliitika alustalasid, mille eesmärk on tagada ressursside säästlik majandamine ELi vetes ja väljapool neid.

1.3. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ajendid

Järgnevalt kirjeldatakse lühidalt ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kõige olulisemaid ajendeid.

1.3.1. Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük on jätkuvalt tulus tegevus

Huvi tegeleda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga säilib seni, kuni see on asjaomastele ettevõtjatele tulus.

- Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad ettevõtjad suudavad hoida **tegevuskulud väikesed** ja saavad seeläbi märkimisväärset **kasumit**. Ebaseadusliku kalapüügiga tegelevate ettevõtete tegevuskulud on üldiselt väiksemad kui keskmise seaduslikult tegutsevate ettevõtete omad. *Offshore*-ettevõtetenäi või mugavuslippude all ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade maksude ja sotsiaalmaksuga seotud kulutused võib viia miinimumini või neist täielikult hoiduda. Kulutusi vähendavad ka kalanduseeskirjade eiramine ja saagi realiseerimine mitteametlike kanalid pidi. Kui kulutused on väikesed, on ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist saadav kasum üldiselt suur, sest ebaseaduslikult tegutsevad ettevõtjad püüavad tavaliselt väärtuslikemaid liike, mille turuhind on kõrgem (näiteks patagoonia kihvkala, tuun ja tursk).
- Mõnes kalastuspiirkonnas on ebaseaduslik püügitegevus tingitud ka **kalalaevastike liigest püügivõimsusest**, võrrelduna olemasolevate kalapüügivõimalustega, sest mõned kalalaevad ületavad neile kehtestatud püügipiirangud, et tagada oma äritegevuse tasuvus.

Kalandustoodete tarbimise ülemaailmse jätkuva kasvu tingimustes on lõppturule ebaseaduslike kalandustoodete tarnimise huvi suur seni, kuni ettevõtjad sellest tegevusest tulu saavad.

1.3.2. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad ettevõtjad saavad tegutseda ilma suuremate takistusteta

Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük jätkub tänu lihtsusele, millega ebaseaduslikud ettevõtted saavad tegutseda kogu tarneahelas, ilma et mingid kohustused või piirangud neid takistaksid.

- **Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad ettevõtjad kasutavad ära eelised, mida pakuvad teatavate riikide laeva registreerimise süsteemid.**

Suur hulk kalalaevu, eelkõige need, mis tegutsevad ELi vetest väljaspool, on registreeritud riikides, mis peavad avatud registreid ja/või riikides, mis ei soovi või ei suuda nõuetekohaselt kontrollida, kas nende kalalaevastikud peavad kinni kaitse- ja majandamismeetmetest. Registreerimine on sellistes riikides üldiselt väga lihtne ja odav toiming. See soodustab sagedast lipuvahetust, mille eesmärk on kasutada ära kõige väiksemate nõuetega süsteeme ja raskendada järelevalve- ja kontrollitalituste tööd laevade jälgimisel. Mereõiguse kohaselt lasub lipuriigil kohustus teostada kontrolli laeva üle. Ebaseaduslikult tegutsevad ettevõtjad sõidavad tahtlikult nende riikide lipu all, mis ei suuda või ei taha sellist kontrolli teostada. Nii sadama- kui ka tururiikidel on vahendid, mis võivad märkimisväärselt vähendada selliste „nõudeid mittejärgivate lipuriikide” pakutud stiimuleid, kuid siiani ei ole neid vahendeid piisavalt ära kasutatud. Selle tulemusena on maailma eri paikades ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad kalalaevad jätkuvalt registreeritud riikides, mille puhul on teada, et nad ei teosta piisavat kontrolli oma kalalaevastiku üle.

- **Neid probleeme teravdab ebapiisav koostöö nii rahvusvahelisel kui ka ELi tasandil riikide ning selliste rahvusvaheliste asutuste vahel, kes vastutavad kalapüügi ja sellega seotud tegevuste seire, kontrolli ja järelevalve eest.**

- Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad ettevõtjad tegutsevad sageli kalapüügipiirkondades, kus on raske kontrolli teostada (näiteks kaugel avamerel) või kus pädevate ametiasutuste kontrollivõime ei ole nende takistamiseks piisav (eelkõige arengumaade mereakvatooriumites).
- Ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük on oma olemuselt rahvusvaheline tegevus. Koos majanduse üleilmastumisega on kasvanud oluliselt ka kalandustoodete rahvusvaheline kaubandus ja see pakub ebaseaduslikult tegutsevatele ettevõtjatele uusi ahvatlevaid võimalusi. Selleks et varjata saagi ebaseaduslikku päritolu, transporditakse seda enne lõppturule jõudmist sageli keerulisi marsruute pidi, kasutades ka ümberlaadimist merel, lossimist nn mugavussadamates ja töötlemist riikides, mis ei ole ei lipu- ega tururiik. Oma keerukuse, ulatuse ja töömeetodite poolest võib neid tegevusi mõnedel juhtudel õigustatult piiriülese organiseeritud kuritegevuse vormiks lugeda.
- Lisaks on ebaseaduslikult tegutsevate ettevõtjate karistamise väike tõenäosus ja tegelike sanktsioonide tähtsusetu majanduslik mõju põhjusteks, miks ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki ei ole õnnestunud tõhusalt takistada. Kõnealuseid sanktsioone peetakse vaid ebaolulisteks tegevuskuludeks.
- Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi nõuetekohaseks avastamiseks ja uurimiseks on äärmiselt oluline teha koostööd kõikidel tasanditel (rahvusvahelisel, piirkondlikul, ELi ja riiklikul). Hoolimata teatavatest edusammudest, on mereseire ja piirikontrolli eri aspektide eest vastutavad asutused killustatud ning asitõendite kogumiseks ja teabe vahetamiseks vajalike piisavate vahendite puudumine on pärssinud tõhusate mehhanismide loomist, mis takistaksid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevatel ettevõtjatel tegevuse jätkamist.

- **Ebaseaduslikult ELi vetes tegutsevad ettevõtjad kasutavad oma tegevuse arendamisel ära ka puudusi liikmesriikide kontrolli-, järelevalve- ja jõustamissüsteemides.**

Mõnes püügipiirkonnas võib olla ühenduse eeskirjadega vastuolus püütud ja seejärel mitteametlike kanaleid kasutades ELi turul müüdud (nn musta turu kala) kalandustoodete hulk väga suur (näiteks arvatakse, et 35–45 % Läänemeres püütud tursast lossitakse deklareerimata).

2. ETTEPANEK ELI UUE STRATEEGIA KOHTA EBASEADUSLIKU, TEATAMATA JA REGULEERIMATA KALAPÜÜGI VÄLTIMISEKS, ÄRAHOIDMISEKS JA LÕPETAMISEKS

Vastavalt rahvusvahelistele kohustustele ja üldisele eesmärgile parandada loodusvarade majandamist ja vältida nende ülemäärast kasutamist (nagu on sätestatud Euroopa Ülemkogu 2006. aasta juunis vastu võetud säästva arengu strateegias), on ELil kohustus juhtida rahvusvahelist võitlust ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga.

Viimastel aastatel on Euroopa Liit nii ELi, piirkondlikul kui ka rahvusvahelisel tasandil üliaktiivselt edendanud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimise, ärahoimise ja lõpetamise ambitsioonika poliitika rakendamist.

Olgugi et eelkõige piirkondlike kalandusorganisatsioonide raames on tehtud märkimisväärseid edusamme, on selge, et ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük ei ole kuhugi kadunud. Komisjon on seisukohal, et sellise kalapüügi jätkumine, hoolimata ELi ja rahvusvahelistest meetmetest, ning selle dramaatilised keskkondlikud ja sotsiaal-majanduslikud tagajärjed nõuavad ELi kiiret ja kindlat sekkumist.

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastase ELi poliitika väljatöötamist on tugevalt tagant tõuganud tungiv vajadus töötada välja rahvusvahelised eeskirjad ning luua ja konsolideerida nende kehtestamise eest vastutavad piirkondlikud asutused. Keskenduti eelkõige merel aset leidvate tegevuste seirele, kontrollile ja järelevalvele ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate ettevõtjate kindlakstegemisele. Komisjon on seisukohal, et on aeg laiendada raamistikku ülejäänud tarneahelale ning parandada selle tõhusust, keskendudes paremale jõustamisele ja tõeliselt tõkestavatele sanktsioonidele.

EL peab ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastase poliitika väljatöötamisel tegelema peamiselt järgimiste ülesannetega.

- Kuidas teha kindlaks, takistada ja karistada ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist saadud toodete importi kolmandatest riikidest ELi turule?
- Kuidas kehtestada tõhusamad meetmed, mille eesmärk on teha kindlaks ja karistada laevu ja riike, kes tegelevad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga või toetavad sellist tegevust avamerel või arengumaade vetes?
- Kuidas parandada ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimist EÜ vetes ja/või EÜ ettevõtjate poolt?

Loetletud kolme ülesannet võib lugeda ELi peamiseks probleemideks, mis tulenevad ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist, ja nende lahendamiseks tuleb välja töötada asjakohane strateegia.

Komisjoni väljapakutud lähenemise eesmärk on hõlmata kogu ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük ja sellega seotud tegevused (püük, ümberlaadimine, töötlemine, kauplemine jne) ning käsitleda nendest tegevustest tulenevaid probleeme ELi, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil. Aluseks võetakse rahvusvahelisel ja piirkondlikul tasandil kehtestatud kõige edumeelsemad meetmed ning arendatakse neid edasi, propageerides samal ajal ELi ühepoolseid meetmeid, kui mitmepoolsete algatustega ei ole võimalik veel rahuldavat tulemust saavutada.

Järgnevalt kirjeldatakse komisjonilt toetuse saanud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastase uue strateegia peamisi tunnusojooni³. Mõned meetmed, mida komisjon toetab, peavad põhinema regulatiivaktidel ning seetõttu on need lisatud ettepanekule nõukogu määruse kohta⁴, mille komisjon võttis vastu koos käesoleva teatisega. Teiste meetmete eesmärk on suunata tulevikus ELi poliitikat rahvusvahelisel tasandil või koostöös partneritega ja seepärast ei ole neil reguleerivat iseloomu.

2.1. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastaste ELi meetmete süsteemi täiendamine kaubanduse mõõtme lisamisega

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kui nähtuse riikidevahelisuse ja mitmetahulisuse tõttu on vaja vastu võtta integreeritud lähenemine, et tegeleda selle nähtusega kogu tarneahela ulatuses („võrgust taldrikuni“). Praegu kehtiva ELi korra peamine puudus on see, et see ei ole piisavalt kõikehõlmav. Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi turu mõõde on suures osas üldse tähelepanuta jäetud, hoolimata asjaolust, et EL on kalandustoodete suurim turg ja üks suurematest importijatest. 2005. aastal imporditi kalandustoodeteid ELi peaaegu 14 miljardi euro eest. ELi raamistik on iseäranis nõrk, kui tuleb tagada, et kolmandatest riikidest ELi imporditud kalandustooted on püütud kooskõlas asjaomaste majandamise ja kaitse eeskirjadega. Selle tulemusena imporditakse igal aastal ELi ebaseaduslike kalandustoodeteid hinnanguliselt 500 000 tonni ehk 1,1 miljardi euro eest, kusjuures välistatud ei ole veelgi suuremad arvud.

EL peab need puudused kohe kõrvaldama. Selleks tuleb praegust korda uuendada, muutes oluliselt ELi lähenemist ELi territooriumile imporditavate kalandustoodete seaduslikkuse seirele ja kolmandate riikide kalalaevade juurdepääsule ELi kalasadamatele. Kavandatavad meetmed peaksid ebaseaduslikele kalandustoodetele ja kalalaevadele juurdepääsu ELi turgudele tõhusalt sulgema ning vähendama seeläbi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate ettevõtjate majanduslikku huvi ebaseaduslike kalandustoodete püüdmise ja nendega kauplemise vastu.

Komisjoni kavandatav meede

- Uue korra kehtestamine, millega reguleeritakse imporditud kalandustoodete ja kolmandate riikide kalalaevade juurdepääsu ühenduse territooriumile. Kõnealune kord peaks põhinema põhimõttel, et ühendusse tohivad siseneda üksnes asjaomase lipuriigi poolt seaduslikuks tunnustatud kalandustooted.

³ Kõnealust strateegiat toetavate ettepanekute üksikasjalikum tutvustus koos ülevaatega ühenduse 2002. aasta meetmest on esitatud komisjoni talituste töödokumendis, mis võeti vastu koos käesoleva teatisega.

⁴ Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, reguleerimata ja teatamata jäetud kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks – KOM(2007) 602, 17.10.2007.

2.2. Tõhusamate veenmisviiside leidmine lipuriikide suhtes, kes ei soovi või ei suuda nõuetekohaselt kontrollida oma kalalaevu, et tagada eeskirjade järgmine

Selleks et lahendada „nõuetele mittevastavate lippude” probleem kalandussektoris, on EL teinud või toetanud mitmeid algatusi mitmepoolsel tasandil. Tunnustades algatuste tähtsust, leiab komisjon, et need ei ole piisavad probleemi tõhusaks lahendamiseks.

Komisjon peab vastuvõetamatuks praegust olukorda, kus piirkondlikud ja rahvusvahelised asutused ei suuda kehtestada tõhusaid meetmeid riikide suhtes, kes ei täida rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi võtta ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu asjakohaseid meetmeid, eelkõige nende riikide vastu, kus on lubatud vastu võtta mugavuslippe kandvaid laevu. Mitmepoolsete meetmete puudumine ei tohiks takistada ELi täitmast kohustust võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga ning tegemast mis tahes algatusi, mida ta vajalikuks peab. EL peaks looma enda jaoks läbipaistva ja õiglase mehhanismi, et teha kindlaks riigid, mis ei pea kinni rahvusvahelisest õiguskorrast ja soodustavad seeläbi ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki, ning rakendama asjakohaseid meetmeid, julgustamaks riike tagama, et nende kalalaevad järgiksid majandamise ja kaitse eeskirju.

Komisjoni kavandatav meede

- Anda ühendusele õigus tegutseda ühepoolselt, et teha kindlaks mugavuslippude registrit pidavad riigid ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad kalalaevad ning koostada nende kohta must nimekiri ja jõustada nende suhtes kaubandusmeetmed.

2.3. ELi kalalaevade ja ettevõtjate rahvusvaheliste ning ELi standardite järgimise parandamine ühenduse vetes

Rahvusvahelisel tasandil saab ELi tõsiselt võetavaks osaliseks võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga pidada üksnes siis, kui ta suudab näidata, et ebaseaduslik kalapüük ELi vetes ja üldisemalt ELi kalalaevade ja ettevõtjate poolt on piisavalt tõkestatud. Arvukad uuringud on näidanud, et ühise kalanduspoliitika praeguste sätete täitmine ei ole kaugeltki rahuldav. Usutavasti on ELi ettevõtjate hulgas märkimisväärne osa neid, kes registreerivad oma kalalaeva mugavuslipuriikides. See probleem tuleb kiiremas korras lahendada.

Praeguses ELi raamistikus on juba sätestatud kalanduseeskirjade terviklik kontrolli-, järelevalve- ja jõustamissüsteem. Nende sätete rakendamine kuulub liikmesriikide pädevusse. Esimeseks sammuks ühenduse õiguse parema järgimise suunas on parandada liikmesriikide meetmeid, mille eesmärk on tõkestada ebaseaduslikku kalapüüki nende vetes või liikmesriikide kalalaevade või kodanike teostatavat kalapüüki väljaspool ELi vesi.

Lisaks sellele tuleb praegust raamistikku täiustada, et kõrvaldada olemasolevad lüngad õigusaktides, mida ebaseaduslikult tegutsevad ettevõtjad võivad ära kasutada. Selleks kavatseb komisjon teha 2008. aastal ettepaneku ELi kontrolli, järelevalvet ja jõustamist käsitleva raamistiku lihtsustamiseks ja ajakohastamiseks.

Komisjon on siiski seisukohal, et kalandusõiguse raske rikkumise puhul määratud karistuste ebapiisavus ja nende ELi kodanike karistamatus, kes tegelevad ebaseadusliku kalapüügiga või toetavad seda väljaspool ELi, on ilmsed puudujäägid, mis soodustavad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi jätkumist. Need puudujäägid nõuavad ELi kohest reageerimist.

Komisjoni kavandatav meede

- Kasutada kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, et innustada liikmesriike ja ühenduse kodanikke tagama praeguse ühise kalanduspoliitika nõuetekohane rakendamine.
- Ühise kalanduspoliitika eeskirjade raske rikkumise eest määratavate suurimate karistumäärade ühtlustamine ELi tasandil.
- Rangem kontroll ja rangemad jõustamise meetmed ühenduse kodanike suhtes, kes tegelevad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga ühenduse vetest väljaspool.

2.4. Parem koostöö ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga seotud tegevuste uurimisel

Nagu osutatud jaotises 1.3, nõuab ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga seotud tegevuste tõhus uurimine mereseire ja piirikontrolli eest vastutavate eri asutuste vahel head kooskõlastatust ja teabevahetust ning selliste tegevuste tõkestamiseks vajalike vahendite väljatöötamist. Komisjon soovib sellega seoses ELi poliitikat ja tavasid täiustada.

Selles valdkonnas on Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuuril⁵ (CFCA) esmatähtis osa

- ELis teabe kogumise ja jagamise ning liikmesriikide kontrollasutuste, komisjoni ja muude asutuste tegevuste kooskõlastamisel;
- ELi ja kolmandate riikide vahelistes suhetes, edendades rahvusvahelist koostööd, et parandada kontrolliasutuste seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteemi toimevõimet piiriülese ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga seotud tegevuste avastamisel.

Komisjoni kavandatav meede

- Rahvusvahelisel tasandil, eelkõige FAO raames, peaks EL andma olulise panuse mitmepoolsetesse jõupingutustesse, et luua kalalaevade ülemaailmne register, seire-, kontrolli- ja järelevalvetevõimete rahvusvaheline võrk ning parandada kolmandate riikidega vastastikuse abi andmist võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga.
- Ühenduse tasandil tuleks CFCA tegevuste kaudu parandada kooskõlastatust liikmesriikide kontrolliasutuste vahel ja nende piires.

⁵ Vrd nõukogu määrus (EÜ) nr 768/2005, 26. aprill 2005, millega moodustatakse Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuur ja muudetakse määrust (EÜ) nr 2847/93, millega luuakse ühise kalanduspoliitika suhtes rakendatav kontrollisüsteem.

2.5. ELi poliitika tõhustamine võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga avamerel ning seoses arengumaadega

Komisjon on arvamusel, et toimivuse seisukohast on kõige asjakohasem tegeleda avamerel toimuva ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga piirkondlikul tasandil. Seepärast kavatses komisjon teha ettepaneku, et EL tõhustaks oma poliitikat piirkondlike kalandusorganisatsioonide raames, et ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki vältida, ära hoida ja lõpetada .

Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tagajärgede all kannatavad kõige enam rannikuäärsed arenguriigid. Suhtes nende riikidega asetab EL võitluse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga kesksele kohale. EL toetab eelkõige nende suutlikkuse tugevdamist kalapüügitegevuse paremal korraldamisel ja kontrollimisel. Kõnealust poliitikat tuleb veel kord kinnitada ja tugevdada ELi ja nende riikide kahepoolsete suhete kaudu nii kalanduse partnerluslepingute kui ka ELi arengu poliitilise dialoogi raames. Koos ühenduse süsteemi rakendamisega ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks kaasnevad meetmed ja algatused, et suurendada arenguriikide suutlikkust ja vahendeid väljapakutud sertifitseerimissüsteemi loomiseks ja kalapüügitegevuse paremaks korraldamiseks ja kontrollimiseks. Sama eesmärki tuleb taotleda ka piirkondlikul tasandil koostöös rannikuäärsete arengumaadega ja piirkondlike organisatsioonidega loodud ajutiste kavade kaudu, võttes eeskujuks India ookeani kaguosa kalanduse järelevalve kava, mis võeti vastu jaanuaris 2007. Rahaline abi aitab rannikuäärsetel arenguriikidel täita ELi imporditava kalandustoodete suhtes kohaldatavaid ühenduse sertifitseerimiskava nõudeid, mille kohta kavatses komisjon ettepaneku teha. Komisjon hindab täiendavalt ebaseadusliku, reguleerimata ja teatamata jäetud kalapüügi vältimist, ärahoidmist ja lõpetamist käsitleva määruse mõju arenguriikidele ja vajadust võtta kaasnevaid meetmeid. EL viib arenguriikides läbi koolitusprogramme, et tagada kava tõrgeteta rakendamine ning vältida seda, et kava muutuks takistuseks seaduslikult püütud kalast valmistatud kalandustoodete kaubandusele.

Komisjoni kavandatav meede

- Konsolideerida, laiendada ja pakkuda välja tõhusamaid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastaseid meetmeid 13 piirkondlikus kalandusorganisatsioonis, milles ühendus on osaline, ning täiustada nende organisatsioonide tegevuse kooskõlastatust.
- Kinnitada ja tõhustada ühenduse rahalist toetust rannikuäärsetele arenguriikidele, et tõhustada nende vetes ja nende kalalaevade poolt teostatava kalapüügitegevuse korraldamist ja kontrollimist; hinnata täiendavalt ebaseadusliku, reguleerimata ja teatamata jäetud kalapüügi vältimist, ärahoidmist ja lõpetamist käsitleva määruse mõju arenguriikidele ning kaasnevate meetmete vajadust ja kulu.
- Soodustada kalandussektori tööd käsitleva ILO konsolideeritud konventsiooni ning kalalaevade ohutust käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonide kiiret ja laiaulatuslikku ratifitseerimist, otsides muu hulgas võimalust nende konventsioonide liitmiseks ühenduse õigusesse.

Komisjon kavatses esitada uue ELi strateegia ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, mida tutvustati käesolevas teatises Euroopa Parlamendile ja liikmesriikidele, ning kutsus neid seda kinnitama.